

Голас Радзімы

1 чэрвеня 1978 г.
№ 22 (1540)

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Год выдання 22-і
Цана 2 кап.

З 21 па 27 мая горад-герой Мінск, партызанская слава і мужнасць якога вядома ўсяму свету, прымаў ветэранаў мінулай вайны, вязняў гітлераўскіх канцлагераў, удзельнікаў барацьбы супраць фашызму, — тых, хто змагаўся з ім на фронце і ў падполлі, хто перанёс катаванні ў нацысцкіх засценках і лагерах ваеннапалонных, хто, выжыўшы, мэтай свайго жыцця зрабіў барацьбу супраць усялякіх праяўленняў фашызму і неафашызму. Тут, у сталіцы Савецкай Беларусі, праходзіў VIII кангрэс Міжнароднай федэрацыі барацьбітоў Супраціўлення. У ім прынялі ўдзел каля 400 дэлегатаў і гасцей, якія прадстаўлялі 29 краін еўрапейскага і іншых кантынентаў свету. Кангрэс у Мінску стаў этапнай падзеяй у гісторыі Міжнароднай федэрацыі барацьбітоў Супраціўлення.

НА ЗДЫМКАХ: урачыстае адкрыццё кангрэса ў Беларускай оперы і балета; група ўдзельнікаў кангрэса (злева направа): У. Лабанок, А. Марэсьеў, Б. Палявой, П. Батаў, В. Сабко; удзельнікі кангрэса ўскладаюць вянок да помніка-абеліска воінам Савецкай Арміі і партызанам на плошчы Перамогі; слухаючы жалобны звон Хатыні; у музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны; на Кургане Славы; знаёмства з сучаснай Беларуссю на ВДНГ рэспублікі.

(Матэрыялы пра кангрэс чытайце на 4—5-й старонках).

НОВЫ БУДЫНАК ДЛЯ ІНСТЫТУТА

Закончана распрацоўка тэхнічнага праекта новага будынка для Беларускага навукова-даследчага інстытута лясной гаспадаркі, што ў Гомелі. Гэта будзе 15-павярховы корпус з двухпавярховай прыбудовай, дзе размесцяцца канферэнц-зала і бібліятэка.

З узвядзеннем новага корпуса значна паленшацца магчымасці для складаных даследаванняў у галіне аховы і развядзення лесу, якія вядуць беларускія вучоныя.

З СОКУ БЯРОЗЫ І ЯБЛЫКАУ

На Капцэвіцкім гароднінасушыльным, Буда-Кашалёўскім і Парыцкім кансервавых заводах вытворчага аб'яднання «Гомелькансерввінпрам» асвоен выпуск новага віду прадукцыі — соку бярозава-яблычнага, які вызначаецца прыемным смакам. У бліжэйшы час ён з'явіцца ў продажы.

Сок бярозава-яблычны — сорака другі від прадукцыі, выпуск якой сёлета наладзілі прадпрыемствы аб'яднання.

РЫХТУЮЦЬ ТРЭНЕРАУ

З новага навучальнага года ў Віцебскім педагагічным інстытуце адкрыецца факультэт фізічнага выхавання.

На першы курс будзе прынята 75 студэнтаў. Для падрыхтоўкі высокакваліфікаваных спецыялістаў фізічнага выхавання створаны ўсе ўмовы.

У ГОНАР ГЕРОЯУ ВАЙНЫ

Пярвічная арганізацыя таварыства аховы помнікаў гісторыі і культуры нафтаперапрацоўчага завода — адна са шматлікіх у Наваполацку. Тут праводзяць вялікую работу па захаванню існуючых і ўзвядзенню новых помнікаў.

Там, дзе цяпер высіяцца ўстаноўкі і іншыя пабудовы пятага дэха, у свой час была невялікая вёсачка Тройцае. Пры вызваленні тэрыторыі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў тут разгарэўся гарачы бой. Мясцовыя мастакі распрацавалі праект мемарыяльнага знака ў памяць аб героях вайны.

Аб усіх сваіх справах члены таварыства расказваюць у спецыяльным фотаальбоме.

ПРЫСВЕЧАНА ТАЛСТОМУ

Полацкая гарадская арганізацыя Таварыства

аматараў кнігі наладзіла выстаўку, прысвечаную 150-годдзю з дня нараджэння вялікага рускага пісьменніка Льва Талстога, якое будзе адзначацца сёлета ў верасні.

На выстаўцы, разгорнутай у актавай зале сельскагаспадарчага тэхнікума, апрача кніг, прадстаўлены партрэты пісьменніка работы мясцовых мастакоў, разнастайныя альбомы.

ЦВІЦЕ МІНДАЛЬ

У садах Добруша адцвітае міндаль. На дрэва прыгожыя яго кветкі з тонкім пшчотным пахам.

Першай акліматызавала цеплалюбівую расліну пенсіянерка Антаніна Качыгаравы. Дзякуючы клопатліваму догляду, прывезены ёю з поўдня маленькі саджанец прыняўся і падужэў. Затым разводзіць міндаль пачалі і іншыя жыхары. Летась некаторыя экзэмпляры ўжо пладаносілі.

ГАРЫЗОНТЫ ЛІЦЕЙНАЙ ВЫТВОРЧАСЦІ

Закончыў работу I Усеаюны навукова-тэхнічны з'езд ліцейшчыкаў, які праходзіў у Мінску.

У нашай краіне ліцейныя заводы і цэхі даюць у год больш як 30 працэнтаў сусветнай вытворчасці літых нарыхтовак — звыш 25 мільёнаў тон. Штогод іх вышук павялічваецца на 700—800 тысяч тон. Гэты ўзровень неабходны, каб забяспечыць растуць патрэбнасці машынабудавання. Прадугледжана таксама значна павысіць за пяцігодку прадукцыйнасць працы ў ліцейнай вытворчасці, дасягнуць лепшай якасці нарыхтовак. Многае трэба будзе зрабіць для карэннага паліпшэння ўмоў працы ліцейшчыкаў і аховы навакольнага асяроддзя, як таго патрабуе новая Канстытуцыя СССР.

Цікавыя звесткі аб новых распрацоўках прадставілі дэлегатам зарубежных гасцей — вучоныя і спецыялісты краіны — членаў СЭУ.

ГОРАД АТРЫМАУ ГАЗ

У Барысаве закончана будаўніцтва першай чаргі сістэмы газазабеспячэння. Першым прыродным газ атрымаў шклозавод. Хутка гэтае паліва паступіць на іншыя прадпрыемствы і ў кватэры гараджан.

● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ●

дзе ім уздумаецца. А гэта магло нанесці шкоду архітэктурнаму абліччу горада і стварыць нязручнасці яго жыхарам, якія працуюць у іншым месцы. З такім «прамысловым эгаізмам» і гарком партыі, і гарадскому Савету давялося энергічна змагацца. Цяпер гэта ў мінулым. Па новай Канстытуцыі СССР, мясцовыя органы ўлады атрымалі права весці комплекснае эканамічнае і сацыяльнае развіццё на сваёй тэрыторыі. Словам, канстытуцыйны артыкул прыйшоў з жыцця, часткова з жыцця нашага горада.

«ПРЫ УСЕЙ ЯЕ СКЛАДАНАСЦІ ПРАЦА ЗАХОПЛІВАЕ»

Адным з напрамкаў партыйнай работы ў Наваполацку стала выхаванне праблемага мыслення ў гараджан. Ступень крытычнасці выказванняў у адрас кіраўніцтва тут вельмі высокая. І партыйныя кіраўнікі самі дабіваюцца гэтага. Грамадская думка дапамагае ім кіраваць гарадскім калектывам.

Гэта ў першую чаргу карысна самому Пятру Асіпенкаву. Менавіта па яго ініцыятыве пачалі перыядычна праводзіць апытанні сярод рабочых, каб высветліць

іх погляды на тую ці іншую праблему. Затым прапановы і заўвагі, аналіз якіх займаюцца выбарныя грамадскія камітэты, паступаюць у гарком партыі і ў выканаўчы камітэт Савета народных дэпутатаў, якія ўлічваюць іх у сваёй практычнай дзейнасці. (Гэтыя два самыя ўплывовыя ў горадзе органы, дарэчы, часта ўзгадняюць свае рашэнні, і таму яны набываюць асаблівы аўтарытэт. У Савецкае высока цэняць думку самога Асіпенкава, бо ён дэпутат і гарадскога і Вярхоўнага Саветаў рэспублікі).

На ўсіх буйных прадпрыемствах і ва ўстановах горада прайшлі адкрытыя партыйныя сходы, на якіх Асіпенкаў выступіў з дакладам аб гарадскіх праблемах, імкнуўся выклікаць у людзей нахвот прыналежнасці да іх вырашэння.

Цяпер у горадзе працуюць грамадскія саветы, якія сочаць за чысцінёй, вокавым выгодам і планавым развіццём сваіх мікрараёнаў.

Пётр Асіпенкаў любіць паўтараць, што партыйная работа глыбока сацыялагічная. Праўда, у адрозненне ад сацыялагаў, падкрэслівае ён, партыйныя органы не проста знаёмяцца з грамадскай

ПАГРАНІЧНЫМ ВОЙСКАМ СССР — 60 год

Сваю гісторыю савецкія пагранічнікі вядуць з 28 мая 1918 года, калі У. І. Ленін падпісаў Дэкрэт аб заснаванні пагранічнай аховы. Суровая і рамантычная служба савецкіх пагранічнікаў, якія ахоўваюць Дзяржаўную граніцу СССР, што працягнулася на 67 тысяч кіламетраў.

У новай Канстытуцыі СССР дакладна вызначаны прынцыпы, на аснове якіх Савецкі Саюз будзе адносіны з іншымі дзяржавамі. У ліку іх прынцып непарушнасці граніц, тэрытарыяльнай цэласнасці, неўмяшання ва ўнутраныя справы. Дзейнічаючы ў рамках Канстытуцыі, пагранічныя войскі нікому не дазваляюць рабіць замах на свяшчэнныя і недатыкальныя граніцы СССР.

НА ЗДЫМКАХ: выдатнік баявой і палітычнай падрыхтоўкі сяржант Уладзімір ПАПΟΥ; днём і ноччу нясуць сваю нялёгкую вахту пагранічнікі; баявая трывога.

з усіх куткоў рэспублікі

ПА ТУРЫСЦКІХ ПУЦЁўКАХ

Усё больш сельскіх жыхароў Бярэзінскага раёна праводзяць свой адпачынак у турысцкіх падарожжах. Прафсаюзныя арганізацыі штогод наладжваюць такія паездкі ў Маскву, Ленінград, у Прыбалтыку і іншыя месцы. А нярэдка бярэзінцы адпраўляюцца і за граніцу.

Вось і нядаўна група калгаснікаў і рабочых саўгасаў павяла ў Венгерскай Народнай Рэспубліцы і Сацыялістычнай Рэспубліцы Румыніі, Даярка саўгаса «Паплавы» Зінаіда Дук, жывёлаводка саўгаса «Першамайскі» Марыя Красоўская, экскаватаршчык аб'яднання Сельгастэхніка Васіль Бабавоз і інш.

Значную частку кошту пуцёвак за гэту экскурсію, як

і за іншыя падобныя паездкі, аплацілі прафсаюзныя арганізацыі.

П. НЕСЦЯРОВІЧ.

БУДУЕМ СВОЙ ПАСЁЛАК

У вёсцы Пескі, што на Кобрыншчыне, размешчана цэнтральная сядзіба нашага калгаса імя ХХІ з'езда КПСС. Зусім нядаўна непадалёку ад дарогі выраслі новыя двухпавярховыя дамы з усімі выгодамі. У кожную кватэру падведзены прыродны газ.

Гэта толькі пачатак карэнных змен у сацыяльным абліччы нашай вёскі. На відным месцы ў канторы праўлення вісіць генеральны праект перабудовы Пескаў. Ад паняцця «вёска» тут застаецца хіба толькі назва. Пескі стануць хутка прыгожым пасёлкам з зялёнымі ву-

ліцамі і скверамі, светлымі жылымі дамамі і грамадскімі пабудовамі. Ужо цяпер непадалёку ад праўлення калгаса пачалося будаўніцтва гандлёвага цэнтра, у які ўваходзяць два магазіны — прамысловы і прадуктовы, сталова на 50 месц, камбінат бытавога абслугоўвання і гасцініца на 25 месц, а таксама васьмі- і пяцікватэрныя дамы.

У 1976 годзе калгас затраціў на ўзвядзенне новых аб'ектаў 326 тысяч рублёў.

Калгасны пасёлак у бліжэйшыя пяць гадоў стане яшчэ прыгажэйшым. У ім з'явіцца сярэдняя школа на 320 вучняў, дзіцячы сад на 140 месц, Дом культуры з глядзельнай залай на 300 месц, спартыўная зала, закрыты плавальны басейн, жылыя дамы.

Ф. ВАЛАСЮК,
старшыня калгаса імя ХХІ з'езда КПСС.

«БЫЦЬ ЗАУСЕДЫ НАВІДАВОКУ...»

Ён цвёрда прытрымліваецца думкі — «ісціна параджаецца ў спрэчцы», заўсёды трымае сваё слова, вельмі ясна выказвае думкі. Строгі і справядлівы адначасова. Канкрэтную эканоміку, вытворчасць ведае да такіх драбязей, якія нібыта і не патрэбна ведаць сакратару гаркома.

Ён вельмі патрабавальны. Але крыўды на яго не маюць, бо ён патрабавальны і да самога сябе. Асіпенкаў неяк сказаў мне, што быць першым сакратаром у такім параўнаўча невялікім горадзе, як Наваполацк, — справа нялёгкай: «Ты заўсёды навідавоку і не можаш дазволіць сабе тых слабасцей, якія дазваляюць іншыя. Часам лаўлю сябе на тым, што дзякуючы пастаяннаму самакантролю трымаюся залішне суха, што, увогуле, не ўласціва майму характару».

Асіпенкаў любіць палыванне, фінскую лазню і добрую мужчынскую спрэчку. Але, на мой погляд, ён больш за ўсё любіць сваю работу.

Анатоль АРХІПЕНКА.

ЗА МИР И РАЗОРУЖЕНИЕ, ЗА

УЧАСТНИКАМ VIII КОНГРЕССА МЕЖДУНАРОДНОЙ ФЕДЕРАЦИИ БОРЦОВ СОПРОТИВЛЕНИЯ

Уважаемые боевые соратники и друзья!

Сердечно приветствую вас и в вашем лице всех ветеранов героической борьбы народов против фашизма, за свободу, независимость и демократию.

Третий век тому назад народы объединенными усилиями добились величайшей исторической победы над злейшим врагом человечества. В сражениях второй мировой войны были разгромлены вооруженные до зубов агрессоры, потерпел сокрушительное поражение фашизм в Германии и других странах Европы, японский милитаризм на Дальнем Востоке. Победа далась нам дорогой ценой. Народы Советского Союза потеряли двадцать миллионов своих сынов и дочерей, отдавших жизни во имя защиты своего социалистического Отечества и освобождения других народов от фашистского рабства. В Белоруссии, которая гостеприимно принимает вас, в этой войне погиб каждый четвертый житель. Советские люди воздают должное мужеству и доблести солдат, сражавшихся против общего врага в армиях стран антигитлеровской коалиции, и борцов Сопротивления в подвергавшихся оккупации странах. Великий подвиг народов спас цивилизацию и открыл широкий простор развитию сил мира и прогресса.

Непримиримость к фашизму, рожденная в величайших испытаниях совместной борьбы, стремление к прочному миру и безопасности народов составляют фундамент, на котором возникла и ведет свою деятельность Международная федерация борцов Сопротивления, объединяющая в различных странах миллионы людей. Федерация и все, кому близки ее идеалы, выступают сегодня за разрядку, против гонки ядерных и обычных вооружений, за всестороннее сотрудничество народов. Те из нас, кто прошел суровые дороги войны, особенно глубоко понимают важность мобилизации масс на борьбу за конкретные практические шаги по ограничению гонки вооружений, необходимость давать решительный отпор противникам разрядки и разоружения, безответственно играющим судьбами народов.

Советский Союз делает все от него зависящее, чтобы освободить мир от угрозы возникновения ядерной войны. Мы целиком и полностью поддерживаем требование мировой общественности о запрещении нейтронного и других видов оружия массового уничтожения. Наша страна вместе с другими странами социализма настойчиво добивается реального взаимного сокращения военных бюджетов, военного производства и вооруженных сил государств. Безопасность народов — не в бесконечном наращивании вооружений, а в их ограничении и сокращении, в создании атмосферы доверия.

Желаю успешной работы вашему конгрессу и новых достижений в деятельности Федерации по развитию солидарности организаций ветеранов войны и борцов Сопротивления во имя укрепления мира и взаимопонимания между народами.

Л. БРЕЖНЕВ.

ПРЬЁМ КИРАЎНІКОЎ ФІР

25 мая членаў кіраўніцтва ФІР, якія знаходзіліся ў Мінску ў сувязі з работай VIII кангрэса Міжнароднай федэрацыі барацьбітоў Супраціўлення, прыняў першы намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР У. Міцкевіч.

У дружалюбнай гутарцы ён раскажаў гасцям аб тым гістарычнай значнасці 60-гадоваму шляху, які ад галечы і адсталасці прывёў працоўных Беларусі да выдатных вяр-

шынь культуры і сацыяльна-эканамічнага прагрэсу, дасягнутых з дапамогай брацкіх народаў СССР пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі.

Прэзідэнт Міжнароднай федэрацыі барацьбітоў Супраціўлення А. Банфі выказаў глыбокую падзяку за сардэчнасць і гасціннасць, аказаныя ўдзельнікам кангрэса на зямлі гераічнай Беларусі, пажадаў працоўным рэспублікі новых здзяйсненняў у юбілейным для іх годзе.

У АТМАСФЕРЫ ДРУЖЫ І САРДЭЧНАСЦІ

Кандыдат у члены Палітбюро ЦК КПСС, першы сакратар ЦК КП Беларусі П. Машэраў, а таксама другі сакратар ЦК КПБ А. Аксёнаў сустрэліся з членам Палітбюро ЦК Сацыялістычнай адзінай партыі Германіі, прэ-

зідэнтам Таварыства германа-савецкай дружбы Э. Мюкенбергерам, які ўдзельнічаў у рабоце праходзіўшага ў Мінску VIII кангрэса Міжнароднай федэрацыі барацьбітоў Супраціўлення.

ПАМЯЦІ Ф. ШМЕНКЕЛЯ

Член Палітбюро ЦК САПГ, прэзідэнт Таварыства германа-савецкай дружбы Э. Мюкенбергер, які знаходзіўся ў Мінску ў сувязі з праходзіўшым тут VIII кангрэсам Міжнароднай федэрацыі барацьбітоў Супраціўлення, група барацьбітоў Супраціўлення З ГДР, а так-

сама генеральны консул ГДР у Мінску С. Бернатэк, супрацоўнікі консульства, студэнты з ГДР, што вучацца ў вышэйшых навучальных установах Мінска, усклалі вянок да мемарыяльнай дошкі Героя Савецкага Саюза Фрыца Шменкеля, устаноўленай на адным з будынкаў на плошчы Свабоды.

ПУСТЬ ГОРИТ ЯРЧЕ ФАКЕЛ НАДЕЖДЫ

На этот форум борцов Сопротивления прибыли люди разных, зачастую совершенно противоположных мировоззрений, живущие в странах с различным социально-политическим строем. Но всех их объединяет одно стремление — борьба против фашизма в любых его проявлениях, то ли это террор так называемых «красных бригад» в Италии, то ли диктатура Пиночета в Чили, борьба за так необходимый человечеству мир на нашей планете, за безопасность и сотрудничество народов. Эти благородные цели стали смыслом всей их жизни.

Кроме членов Международной федерации борцов Сопротивления (ФИР), объединяющей в своих рядах 60 национальных организаций участников борьбы против фашизма из 21 страны Европы, на конгресс прибыли члены Всемирной федерации ветеранов войны (ФМАК), Международной конференции бывших военнопленных (КИАПГ), Европейской конфедерации ветеранов войны (КЕАК), международных комитетов бывших узников фашистских концлагерей, Международной ассоциации юристов-демократов (МАЮД), Международной демократической федерации женщин (МДФЖ), Всемирной федерации демократической молодежи (ВФДМ) и представители ряда других организаций.

В работе конгресса приняли участие также посланцы борцов против неонацизма, расизма, апартеида и агрессии из Вьетнама, Чили, Анголы, Уругвая, Мозамбика, а также Монгольской Народной Республики.

Делегацию Советского комитета ветеранов войны возглавлял его председатель, дважды Герой Советского Союза, генерал армии П. Батов. В работе конгресса принял участие и выступил с речью кандидат в члены Политбюро ЦК КПСС, первый секретарь ЦК Компартии Белоруссии П. Машеров.

Особую значимость этому форуму ветеранов героической борьбы народов против фашизма, за свободу, независимость и демократию придали приветствие Генерального секретаря ЦК КПСС, Председателя Президиума Верховного Совета СССР Л. Брежнева.

Радушно и сердечно приняла белорусская земля участников борьбы с фашизмом, людей, испытавших на себе

все ужасы войны и знающих не по книгам о том, что такое преступление фашизма. Им дана была возможность не только увидеть и оценить сегодняшний мирный день Белоруссии, но, как сказал Петр Минович Машеров — бывший партизан, мужественно и героически сражавшийся с гитлеровскими оккупантами, и помочь душой прикоснуться к тем опаленным военным лихолетьем страницам нашей биографии, которые будут нам напоминать боль понесенных утрат и ликующее торжество Победы.

До начала заседаний конгресса его делегаты и гости побывали в Хатыни и на Кургане Славы, возложили венки к памятнику воинам и партизанам на площади Победы, осмотрели экспонаты музея Великой Отечественной войны. А после закрытия конгресса состоялись встречи на заводах, в колхозах, учебных заведениях республики. Все это помогло составить ясное представление об успехах, которых добился наш народ в строительстве коммунизма.

Почти все, кто выступал на конгрессе, говорили о том, что его проведение в столице Белоруссии имеет особый смысл. Город-герой Минск, заявил генеральный секретарь Всемирной федерации ветеранов войны С. Вургафт, был и остается для всех честных людей символом мужества в борьбе против нацистского гнета.

Казалось, этих людей, очевидцев страшных разрушений, принесенных войной, гневных обличителей преступлений фашизма, нельзя ничем удивить. И все-таки большинство из них были не только удивлены, но и глубоко потрясены, узнав о жестокостях гитлеровских орд, совершенных на советской земле. Здесь фашизм показал свое исключительно отвратительное, особенно изуверское обличье. Белоруссия испытала на себе все — и обреченность узников Тростенца, и кровавые облавы в Минске, и боль заживо сожженной Хатыни. Но Белоруссия показала и образец непреклонности в борьбе с фашизмом.

Открывая VIII конгресс, президент Международной федерации борцов Сопротивления А. Банфи сказал: «Мы с удовольствием приехали в эту огромную страну, которая внесла решающий вклад в победу над нацизмом, отразила наше-

ствие и проявила несгибаемую волю к победе».

Волю и стремление участников конгресса предельно точно выразил от имени 9 миллионов советских ветеранов войны генерал армии П. Батов. Всех нас, сказал он, роднит ненависть к фашизму, к порабощению и войне, неукротимое стремление сделать так, чтобы фашизм больше никогда не мог отравлять своим ядом человеческие сердца, чтобы пламя и дым военных пожаров никогда не омрачали жизнь нашу, наших детей и внуков.

На торжественном открытии VIII конгресса ФИР и на пленарных заседаниях, которые продолжались три дня, подчеркивалось, что Федерация вносит большой вклад в борьбу за мир и международную безопасность, разрядку международной напряженности и особенно в борьбу против возрождения фашизма.

При освобождении из концлагерей, говорила с трибуны конгресса генеральный секретарь Международного комитета бывших узников Равенсбрюка Э. Хандке, мы поклялись сделать все, чтобы отвратительное порождение империализма, каковым является фашизм, никогда больше не влияло на судьбы человечества, не отравляло бы его жизнь.

Постарели ветераны, время посеребрило их головы, но они не устали бороться с фашизмом, за мир во всем мире, за прекращение гонки вооружений, за всеобщее и полное разоружение. Эти свои стремления участники конгресса в Минске решительно и непреклонно выразили в принятых ими документах.

В общей декларации участники конгресса обращают внимание на то, что в мире все еще действуют силы, пытающиеся воспрепятствовать разоружению, разрядке международной напряженности, прогрессу и взаимопониманию народов. И долг всех национальных союзов Федерации — крепить единство борцов движения Сопротивления и участников войны, вместе со всеми миролюбивыми силами добиваться обеспечения мирного будущего для человечества.

Тревога и возмущение действиями правящих кругов США, намеревающихся развернуть производство нейтронной бомбы, выражены в резолюции «За запрещение нейтронной бомбы».

В других документах отражены стремления ФИР внести свой вклад в процесс укрепления безопасности и сотрудничества в Европе, в укрепление международной разрядки, в прекращение гонки вооружений.

...В дни работы VIII конгресса Международной федерации борцов Сопротивления на улицах Минска часто можно было видеть эмблему ФИР — буквы, образующие факел с негасимым пламенем. Эта эмблема воспринималась минчанами как факел надежды на лучшее будущее человечества, на мир без войн и страданий, приносимых ими. И каждый желал успеха в работе конгресса: пусть горит ярче факел борьбы за мир, во имя которого отданы миллионы жизней.

НА СНИМКЕ: члены польской делегации Галина ШВАРЦ, Галина ПЕТКЕВИЧ, Станислав ВРОНСКИЙ, Зигмунд ХУЩА направляются на открытие конгресса.

Фото А. НИКОЛАЕВА и Г. УСЛАМОВА.

СПЛОЧЕНИЕ ВСЕХ АНТИФАШИСТСКИХ СИЛ

Речь товарища П. М. МАШЕРОВА на VIII конгрессе Международной федерации борцов Сопротивления

Уважаемые участники конгресса, славные ветераны!

Дорогие наши гости!

Мне выпала высокая честь и почетная миссия по поручению Генерального секретаря ЦК КПСС, Председателя Президиума Верховного Совета СССР товарища Леонида Ильича Брежнева передать вам, участникам и гостям VIII конгресса Международной федерации борцов Сопротивления, его теплое, сердечное приветствие. Я выполняю это поручение с чувством глубокого душевного волнения и большой радостью.

(Товарищ П. М. Машеров зачитывает приветствие).

Уважаемые друзья!

В кратком по форме, но исключительно емком и значимом по своему политическому содержанию послании, с которым обратился к вам выдающийся политический и государственный деятель современности Леонид Ильич Брежнев, с впечатляющей искренностью выражены и глубокое уважение нашего государства, всех советских людей к славным ветеранам героической борьбы против фашизма, и восхищение вашим, неисполненным подлинной душевной красоты, огромного гуманистического обаяния подвигом ради спасения цивилизации, и непоколебимая вера в торжество идеалов мира, безопасности народов, укреплению которых вы отдаете ныне все свои силы, знания, свою неутомимую энергию, свой богатейший опыт.

Советскими людьми с огромным удовлетворением воспринято решение руководства вашей федерации о проведении столь авторитетного международного форума, как ваш конгресс, в нашей стране, в городе-герое Минске — столице Белорусской ССР. И я безмерно рад счастливой возможностью от имени трудящихся республики горячо, от всей души приветствовать вас, участников конгресса — боевых соратников и друзей на земле Советской Белоруссии как дорогих и желанных гостей, чьи неустанные заботы, чьи благородные цели в полной мере созвучны жизненным устремлениям каждого советского человека. И это естественно, ибо нашему народу, огромными жертвами, неслыханными бедствиями, обильно пролитой кровью своих сынов и дочерей оплатившего эпохальную победу над общим врагом, хорошо известна истинная цена мира, особенно близки и понятны исключительная актуальность и значимость борьбы с темными силами реакции и агрессии в современных условиях.

Думаю, впечатляющие свидетельства тому вы воочию увидите и осязаете на каждом шагу, знакомясь с Белорусской ССР, с нашей республикой, в годы войны снижавшей себе славу республикой — партизанки, с ее мужественными и трудолюбивыми, щедрыми душой людьми, для которых, как и для всего советского народа, величайшим благом является гарантированная возможность жить, творить и созидать во имя счастья и процветания нынешних и грядущих поколений, во имя всестороннего социально-экономического и духовного прогресса своей социалистической Отчизны.

Хотя, разумеется, многие из вас осведомлены о нашем крае, я все же хотел бы по нормам и правилам гостеприимства помочь вам как бы ду-

шой прикоснуться к тем опаленным военным лихолетьем страницам нашей биографии, которых невозможно забыть и о которых тем более нельзя не упомянуть сегодня.

Годы борьбы с фашизмом отдаются неутраченной острой болью трагических дней гитлеровской оккупации с ее кровавым террором, лагерями смерти и тюрьмами, виселицами и гестаповскими застенками. О них напоминают тысячи и тысячи памятников и обелисков над курганами и могилами жертв агрессии, скорбный перезвон колоколов Хатыни — одной из многих сотен белорусских деревень, сожженных вместе с их жителями.

Однако ничто не могло сломить неодолимую волю нашего народа к борьбе с захватчиками. На скрижали истории эта священная борьба отмечена невиданной стойкостью духа, доблестью советского воина-победителя, массовым героизмом наших людей. С первых дней вражеского нашествия в Белоруссии, как и в других временно оккупированных районах страны, развернулось массовое партизанское движение, ставшее по существу вторым фронтом в войне с агрессором. Многострадальная земля наша буквально горела под ногами поработителей. Только на территории нашей республики с оружием в руках сражалась более чем 440-тысячная интернациональная по своему составу армия партизан и подпольщиков, боевые действия которой поддерживало все население от мала до велика.

Война оставила свой страшный след, свои кровотокающие раны на огромных просторах нашей страны. При виде их у каждого из нас содрогалось сердце, но не опускались руки. Советский народ, внесший решающий вклад в разгром гитлеровской Германии, осуществил затем второй выдающийся подвиг, подвиг на фронте восстановления народного хозяйства, совершил, я осмелюсь употребить это слово, героическое чудо, сделал возможным, казалось бы, невозможное. Мужественные защитники Родины, отстояв ее свободу и независимость, сменили винтовки на мастерок строителя и плуг пахаря, шагнули на пожарища и пепелища, на изрытые окопами, усеянные осколками бомб и снарядов поля. Неодолимой волей своей, самоотверженным трудом своим наши люди, испытывая огромные лишения, зачастую отказывая себе в самом необходимом, вдохнули жизнь в разрушенные города и села, фабрики и заводы, колхозы и совхозы, подняли корпуса новых гигантских предприятий. Вопреки прогнозам и реальным угрозам наших недругов, советский народ в невиданно короткие сроки обеспечил могучий взлет своей страны к высоким рубежам в экономическом, социальном и культурном развитии.

Свое второе рождение в послевоенный период пережила и Советская Белоруссия. Начав практически с нулевой отметки, она в настоящее время обеспечила в сравнении с 1940 годом почти 25-кратный рост объема промышленного производства. В республике усилиями всей семьи братских советских народов созданы самые современные отрасли индустрии, мощный экономический и научно-технический потенциал, позволяющий ныне ежегодно увеличивать выпуск

продукции промышленности на 8—10 процентов.

Большое, как говорится, отчетливее видится на расстоянии. Проходят годы, десятилетия, и с движением времени все масштабнее и ярче становится величие ратных и трудовых свершений советского народа, ветеранов минувшей войны. Нетленна память о тех, кто принес на алтарь победы самое дорогое — свою жизнь. Вечна наша признательность, безграничны любовь и уважение к тем, кто покочил с фашистским мракобесием, кто бесстрашно шел на смерть ради жизни, кто до конца выполнил свой священный долг перед матерью-Родиной.

Для людей, которые сами пережили войну, для нашего молодого современника, который знает о ней по книгам и кинофильмам, для будущих поколений бессмертный подвиг активных борцов с фашизмом всегда был и останется олицетворением мужества и отваги, вдохновляющим нравственным примером беззаветной преданности идеалам свободы, мира и прогресса.

В нашей стране постоянно и всенародно воздаются самые высокие почести бывшим фронтовикам, партизанам и подпольщикам, труженикам тыла, всем ветеранам, покрывшим себя неувядаемой боевой и трудовой славой. Безгранично наше восхищение их героическими деяниями, бесконечна наша благодарность творцам немеркнувшей победы. Для советских людей священным является гуманистический девиз: никто не забыт, ничто не забыто.

Сейчас в нашей республике практически создается поистине народная летопись самого народа о своем бессмертном подвиге. Идет запись рассказов участников Великой Отечественной войны, партизанского движения и патристического подполья, всех очевидцев событий незабываемой героической эпопеи. Ни одно имя воина-патриота, народного мстителя, ни одно имя женщины или ребенка, павших жертвами фашизма, не будет обойдено, не будет упущено. Через это благороднейшее дело проходят сегодня все наши юноши и девушки, которые, соприкасаясь с живой историей подвига и самопожертвования своих отцов и дедов во имя их сегодняшнего счастливого мирного дня, как бы принимают идущую от сердца к сердцу, от поколения к поколению эстафету героических дел и свершений.

Миролюбие органически присуще советскому народу, и, смею заметить, он борется за мир искренне, не жалея сил, делая все возможное, чтобы

предотвратить возникновение новой войны, чтобы всегда торжествовало дело мира, идеалы свободы, демократии, прогресса. Советскому народу нужен мир как воздух, мир как первейшая потребность и условие созидательной, творческой, полноценной жизни.

Непоколебимая воля нашей партии и советского народа к миру, их неустанная борьба за его упрочение реально воплощаются в огромном размахе созидательных работ в нашей стране, в ее многогранном международном сотрудничестве. С борьбой за мир, за упрочение позиций социализма и безопасности народов связана и наша постоянная забота о защите социалистического Отечества.

Дело мира будет упрочено, и он непременно восторжествует, если все мы будем защищать мир, извлекая верные уроки из истории, из итогов второй мировой войны, будем исходить из учета объективных реальностей, следуя принципам мирного сосуществования, законам разума. В книге «Малая земля» Л. И. Брежнев отмечал: «Если бы спросили меня сегодня, какой главный вывод сделал я, пройдя войну от первого до последнего дня, я бы ответил: быть ее больше не должно. Быть войны не должно никогда». В этих словах выражены думы, настроения и чаяния всего советского народа.

Быть войны не должно никогда — таков главный урок минувших сражений, таков завет грядущим поколениям миллионов борцов, павших в битве с фашизмом. Таково требование самой жизни. Столь великое и исключительно ответственное дело, каким является борьба за упрочение мира и безопасности народов, дело, от которого зависит судьба целых стран и личная судьба каждого человека, не терпит равнодушных. Равнодушие, как учит история, всегда было и остается союзником черной реакции. Только действенное, боевое единство, солидарность людей доброй воли всех стран могут обеспечить мир нашей древней и вечно юной планете.

В этом отношении у каждого советского человека находит глубокое понимание и всецелую поддержку активная борьба вашей федерации за мир и безопасность, за разоружение, за укрепление дружбы и взаимопонимания между народами, против неонацизма и неонацизма, за передачу новым поколениям людей идеалов и опыта ветеранов войны, всех участников антифашистского Сопротивления. Эта борьба обретает особый гуманистический смысл, если учесть, что во многих уголках планеты вновь поднимают голову силы милитаризма, неонацизма, разбоя, грубого вмешательства во внутренние дела суверенных государств. И когда мы видим, как в иных странах смотрят на эти силы сквозь пальцы, безразсудно взвинчивается гонка вооружений, когда мы слышим заявления неонацистского и неонацистского толка, наш разум, наша совесть не могут молчать. И сегодня не потерял актуальности боевой призыв героя чехословацкого народа Юлиуса Фучика: «Люди! Будьте бдительны!»

Жизнь нынешнего и грядущих поколений, будущее всего человечества зависит от того, удастся ли миролюбивым силам остановить безумную гонку

вооружений. Это действительно кардинальная проблема, которая стоит ныне перед всеми народами. Уроки борьбы с фашизмом, нетленная память о миллионах погибших в минувшей войне, совесть человечества требуют, чтобы никто не оставался в стороне от великой справедливой борьбы за мир без оружия, за мир без войн.

Советские люди горды тем, что наше социалистическое Отечество со дня своего рождения ведет неустанную борьбу за достижение этих благородных целей. От первого Декрета о мире, подписанного В. И. Лениным в день рождения государства, до Программы мира, выдвинутой XXIV, развитой XXV съездами КПСС и последовательно осуществляемой нашей партией и Советским государством, — таков путь, который прошла наша Родина сквозь испытания и трудности, отстаивая дело мира и безопасности народов.

Во многих странах хорошо известна поистине титаническая деятельность нашей партии, ее Центрального Комитета, Советского правительства, лично Генерального секретаря ЦК КПСС, Председателя Президиума Верховного Совета СССР товарища Л. И. Брежнева, направленная на то, чтобы ограничить гонку вооружений, запретить производство нейтронного и других видов оружия массового уничтожения, исключить войну из жизни человечества, добиться прочного мира на благородных путях разрядки международной напряженности.

Разоружение — неизменная линия советской внешней политики, выражающая созидательную сущность и гуманистические идеалы социализма, миролюбивую природу нашего социалистического государства, для которого высшей целью является благо и процветание народа.

На открывшейся вчера в Нью-Йорке специальной сессии Генеральной Ассамблеи ООН Советским Союзом вновь внесены радикальные предложения по ограничению гонки вооружений и разоружению, принятию и осуществлению которых могло бы обеспечить крутой перелом в этом великом деле. По нашему мнению, было бы в высшей мере правильным и полезным, если бы ваш высокий форум, выражая волю ветеранов войны, высказался в поддержку усилий, направленных на углубление разрядки международной напряженности, укрепление безопасности народов, прекращение гонки вооружений, разоружение, уделив особое внимание вопросам ядерного разоружения, взаимного отказа от производства нейтронного оружия, полного и всеобщего запрещения испытаний ядерного оружия, а также вопросам военной разрядки в Европе.

Борьба за мир, за разоружение ведется не только за столом дипломатических конференций и переговоров. Она стала широким полем общественной деятельности. В этой борьбе миллионы людей вдохновляют великие идеалы мира, память о тех, кто отдал жизнь в борьбе с фашизмом. Пепел погибших стучится в сердце каждого честного человека, зовет к борьбе за мир, за счастливое будущее нашей планеты.

Да здравствует прочный мир во всем мире!

Слава ветеранам войны, борющимся за мир, отстаивающим коренные интересы всего человечества!

Стала добрай традыцыяй — кожнай вясной праводзіць сустрэчы працоўных Брэста і польскага горада-пабраціма Любліна. Як свята мацнеючай дружбы і братэрства народаў-суседзяў прайшла і нядаўня сустрэча ў беларускім горадзе. Польскія сябры наведаль шэраг прадпрыемстваў і ўстаноў абласнога цэнтра, пабывалі ў школах і дзіцячых садах, агледзілі памятныя мясціны.

НА ЗДЫМКАХ: на свяце савецка-польскай дружбы ў гарадскім парку; удзельнікі мастацкай самадзейнасці Брэсцкага электрамеханічнага завода са сваімі сябрамі з ансамбля песні і танца Люблінскай сельскагаспадарчай акадэміі.

Фота Э. КАБЯКА.

З кніжнай паліцы

ЗОРНАЯ

КНИГА

КАСМАНАЎТА

Сёння ва ўсім свеце ведаюць нашага славутага земляка, двойчы Героя Савецкага Саюза, лётчыка-касманаўта СССР Пятра Клімука. І кожны жыхар Беларусі з гонарам адзначае, што касмічныя дарогі Клімука пачыналіся ў беларускай вёсцы Камароўка на Брэсцічыне. Два палёты Пятра Ільіча ў прасторы Сусвету з'явіліся істотным укладам у развіццё савецкай касманаўтыкі. Асабліва памятным быў другі палёт, калі Пётр Клімук разам з Віталіем Севацьянавым палатавалі навуковую станцыю «Салют-4» — «Саюз-18».

Шэсцьдзесят тры сутак правялі яны ў космасе. Два нялёгкае касмічныя месяцы. Гэта быў час, напоўнены навуковымі эксперыментамі, назіраннямі, даследаваннямі Сусвету — адным словам, звычайнай і нялёгкай касмічнай работай. З вялікім майстэрствам, цікава, эмацыянальна вёў рэпартажы з арбіты Пётр Клімук, яго нават адзначылі за гэта спецыяльнай прэміяй.

І вось новая сустрэча з Клімуком-рэпартажерам. У канцы 1977 года ў выдавецтве «Мастацкая літаратура» на беларускай мове выйшла яго кніга «Зоры—побач». «Кніга аднаго палёту», — зазначаў у падзагаловку сам аўтар.

«Гэтая кніга, якую адрасую найперш маладому чытачу, — не аўтабіяграфія, — піша ў прадмове Пётр Клімук. — У трыццаць пяць гадоў пісаць свой жыццёпіс крыху ніякавата, а прасцей кажучы, ранавата. Старонкі кнігі народжаны жаданнем падзяліцца з чытачом адчуваннямі, якія я зведаў у бязважкіх, думкамі і назіраннямі чалавека, якому надары-

лася шчасце абраць пакуль што рэдкаю і не зусім звычайную прафесію...»

Дасканала ведаючы сваю справу, валодаючы талентам умелага апавядальніка, Пётр Ільіч вядзе з чытачом шчырую і зацікаўленую гаворку. Ён удала спалучае свае асабістыя назіранні і перажыванні з вопытам іншых даследчыкаў космасу, умее праз асобныя эпизоды і факты паказаць маштабнасць і велічнасць здзяйсненняў савецкага народа ў асваенні прастораў Сусвету. Аўтар шмат расказвае пра тое, што сам адчуваў, бачыў і перажыў, што назаўсёды ўвайшло ў яго памяць і сэрца — пра сутыкненні з незвычайнымі і маладаследаванымі праблемамі, калі чалавек застаецца сам-насам з невядомасцю, калі ад яго патрабуецца вышэйшае напружанне ўсіх духоўных і фізічных сіл.

З асаблівай цеплынёй і павагай гаворыць Пётр Ільіч пра сваіх сяброў, родных і знаёмых, згадвае сустрэчы і суб'яднаўнікі, якіх меў у час шматлікіх паездак па краіне.

У дзённіковых запісах, якія вёў касманаўт на арбітальнай станцыі, таксама шмат радкоў прысвечана сябрам-касманаўтам, развагам пра зямныя клопаты. Бо, напэўна, і ў космасе не забываецца родная Камароўка на Брэсцічыне, парог той хаты, адкуль пачалася для Клімука дарога ў міжзорную прастору. А мо ў космасе яшчэ мацней адчуваеш сваю знітаннасць з палямі і лясамі сінявокай Беларусі, больш шчыра і пранікнёна ставішся да яе трывогі і клопатаў — наогул, па сапраўднаму разумеш сэнс і значэнне вялікіх сацыяльных пераўтварэнняў на адной шостаі частцы планеты, якая здаецца такой маленькай з зорнай далечыні?

Аб чым бы ні расказваў Пётр Ільіч — аб навуковых эксперыментах ці назіраннях за Зямлёй, аб «касімічным агордзе» ці «біятэрме» з мухамі, аб сваёй гордасці за гераічныя справы камсамола ці аб чым іншым — кожны яго расказ сагрэты ўнутраным цяплом, напоўнены перажываннем, шчырасцю, даверлівасцю. Усё гэта і чытача настройвае на адпаведны лад, прымушае суперажываць разам з аўтарам.

Анатоль БУТЭВІЧ.

«СЁННЯ МЫ ЗРАЗУМЕЛІ РУСКІХ»

АБ НЕКАТОРЫХ ФАКТАХ КУЛЬТУРНАГА АБМЕНУ

У Маскве, у ДOME кнігі на Калінінскім праспекце дэманстравалася нядаўна выстаўка англійскай кнігі па мастацтву, якая выклікала вялікую цікавасць у масквічоў і гасцей сталіцы. Адначасова ў Лондане праходзіла аналагічная савецкая выстаўка, якая мела, паводле слоў саміх англійцаў, таксама вялікі поспех. Дарэчы, англійскай кнігі не ўпершыню ў Маскве: не так даўно на тых жа стэндах была выстаўлена англійская дзіцячая літаратура, якая вельмі спадабалася масквічам.

Усё гэта наглядныя прыклады культурнага абмену паміж Усходам і Захадам, абмену, які, нягледзячы на ўсялякія перашкоды, актывізуецца з году ў год.

Неяк на адным з пасяджэнняў у Бялградзе па руках пайшло савецкае выданне «Паззія Еўропы». Гэта трохтомнік, у якім сабраны творы 560 вядучых еўрапейскіх паэтаў. Яны апублікаваны ў арыгіналах, а таксама ў перакладах на рускую мову. Тут жа прадстаўлена і савецкая паззія ў перакладзе на еўрапейскія мовы. Зборнік зрабіў вялікае ўражанне на прысутных.

Аднак сам факт такога выдання не мае нічога выключнага для СССР. Вядома, што Савецкая краіна моцна трымае першыноўства па выданні замежных кніг. З вялікай нагляднасцю прадэманстравала гэта ўнікальная выстаўка зарубешнай літаратуры, якая праходзіла летась у Маскве. На ёй можна было даведацца, што за 60 год Савецкай улады ў СССР было выдадзена 73 тысячы назваў кніг замежных аўтараў агульным тыражом больш як 2 мільярды экзэмпляраў.

СУСТРЭЧА САВЕЦКІХ І АМЕРЫКАНСКІХ ПІСЬМЕННІКАЎ

Не так даўно ў Маскве адбылася сустрэча вядомых савецкіх і амерыканскіх пісьменнікаў. Гасці былі ўражаны веданнем амерыканскай літаратуры ў Савецкай краіне. Удзельнікі сустрэчы галоўны рэдактар часопіса «Иностранная литература» Мікалай Федарэнка растлумачыў ім з дапамогай лічбаў, у чым тут справа: толькі за перыяд з 1973 па 1975 год у СССР былі выдадзены на рускай мове 194 кнігі амерыканскіх аўтараў тыражом каля 64 мільёнаў экзэмпляраў, на іншыя мовы народаў СССР штогод перакладаецца да 300 і больш твораў. З навінкамі амерыканскай літаратуры савецкага чытача знаёмяць і часопісы. Толькі за апошнія тры гады ў іх быў апублікаваны 91 твор. Як растлумачыў Федарэнка, прынцып адбору амерыканскай літаратуры зводзіцца да таго, каб ахапіць усю разнастайнасць літаратурнай парнамы ЗША.

На жаль, значна марудней ідзе зваротны працэс — выданне савецкай мастацкай літаратуры ў Амерыцы (як, зрэшты, і ў іншых заходніх краінах). Аб

гэтым гаварылі не толькі савецкія, але і амерыканскія пісьменнікі. Так, вядомы паэт Роберт Лоўэл, які перакладаў Ганну Ахматаву, Яўгена Еўтушэнку, Андрэя Вазнясенскага, зрабіў вельмі сумнае прызнанне: «Я практычна зусім не знаём з сучаснай рускай паззіяй...» Што ж тады гаварыць пра масавага амерыканскага чытача! Растлумачыць гэта можна вельмі проста: даведнік ЮНЕСКО сведчыць, што ў пачатку 70-х гадоў у ЗША штогод выдавалася каля 40 перакладаў з рускай і іншых моў народаў СССР, прычым савецкія аўтары складаюць крыху больш за трэцюю частку гэтай колькасці. Акрамя таго, як адзначаў Мікалай Федарэнка, «у апошнія гады нарастаючая колькасць перакладаў прыпадае на так званыя «дысідэнтаў». Незалежна ад мастацкага ўзроўню іх твораў».

САВЕЦКАЯ ЛІТАРАТУРА І «ДЫСІДЭНТЫ»

Вядома, што на Захадзе намяцілася тэндэнцыя выдаваць «дысідэнтскую літаратуру» за савецкую. Прафесар Мічыганскага ўніверсітэта К. Профер дагаварыўся нават да наступнага: «Руская літаратурная сцэна ўражае сваёй мудрагелістасцю. Лепшыя раманы за апошнія дваццаць год напісаны чалавекам, які нарадзіўся ў Атаве, а з восені мінулага года, пакінуўшы Маскву, працуе садоўнікам і дрывасекам у слаўным венскім лесе... Лепшы літаратурны часопіс на рускай мове друкуецца ў Мюнхене, лепшы рускі паэт жыве ў Ан-Арборы...» Падобныя сцвярдэнні матывіруюцца тым, што творы «дысідэнтаў», якія змяшчаюць крытыку на савецкае грамадства, з'яўляюцца, маўляў, адзіна праўдзівымі...

Наўрад ці нашы нядобразычліўцы не разумеюць, што сутнасць «дысідэнтскай літаратуры» зусім не ў крытыцы недахопаў савецкай рэчаіснасці — дарэчы, крытычныя матывы нярэдка гучаць і ў творах савецкіх пісьменнікаў (успомнім аповецкі Юрыя Трыфанава, Аляксандра Крона, Андрэя Бітава). Справа ў тым, што аснова «дысідэнтскай творчасці» — адмаўленне саміх ідэалаў сацыялістычнай рэвалюцыі, нянавісць да сацыялістычнага ладу. Яна, гэта «творчасць», адлюстроўвае настроі толькі невялікай групы адшачапцаў, у той час як сапраўдна савецкая літаратура нясе народныя ідэалы і спадзяванні, таму і стаіць за ёй увесь савецкі народ. Словам, выдаваць «дысідэнтаў» за прадстаўнікоў савецкай літаратуры — значыць фальсіфікаваць сапраўднае становішча рэчаў.

Спрабуючы абгрунтаваць сваё імкненне не дапусціць на заходні кніжны рынак творы савецкіх пісьменнікаў, праціўнікі разрадка зьяўляюцца часам да тэзіса «культурнага адставання» Савецкага Саюза ад Захаду. Але зразумела, што справа зусім не ў нібыта нізкім мастацкім узроўні савецкай прозы. Сапраўдна прычыну прыадкрыў у свой час аме-

рыканскі часопіс «Рашн літэрачур трыкуотэрлі»: «У аснове рамана сацыялістычнага рэалізму ляжыць такое разуменне чалавека, якое можа стаць адкрыццём для таго, хто прывык толькі да заходняй літаратуры. Гэты раман паказвае чалавека, які супрацоўнічае з іншымі людзьмі; чалавека, які імкнецца дабіцца нечага добрага для ўсіх... чалавека, не ахопленнага сваімі неўрозамі; чалавека, поўнага аптымізму».

Думаецца, што вось такога адкрыцця савецкай літаратуры, а праз яе і савецкага ладу жыцця, сацыялістычнай маральнасці і баяцца заходня культурытрэгеры, калі ізалююць ад яе свайго чытача.

ЦІКАВАСЦЬ РАСЦЕ З КОЖНЫМ ДНЁМ

І тым не менш у апошні час падобныя «адкрыцці» адбываюцца ўсё часцей і часцей.

Вялікую ролю ў руху савецкай кнігі на Захад адыгрывае маскоўскае выдавецтва «Прагрэс», якое выпускае творы савецкіх аўтараў у перакладзе на замежныя мовы. Выдавецтва ўступіла ў непасрэдны кантакт з многімі кнігагандлюючымі фірмамі шэрагу краін, у тым ліку ФРГ, Швецыі, Італіі, Францыі... Актыўна працуе і Усесаюзнае агенцтва па аўтарскіх правах, якое заключыла з замежнымі фірмамі шэраг кантрактаў на выданне савецкай мастацкай літаратуры. Немалую ролю ў справе прапаганды савецкай кнігі, павышэння яе прэстыжу адыграла Міжнародная кніжная выстаўка-кірмаш, якая праходзіла летась у Маскве.

У выніку гэтых аб'яднаных намаганняў з выдавецтвам «Намагільан» падпісаны кантракт на выпуск у ЗША серыі твораў савецкай фантастыкі; адно з буйнейшых заходнегерманскіх выдавецтваў «Бертэльсман» выдае «Бібліятэку савецкай прозы»; вядомае італьянскае выдавецтва «Джунці» разгортвае праграму выпуску савецкай дзіцячай літаратуры, а таксама кніг па педагогіцы і псіхалогіі...

Цікавасць да савецкай літаратуры расце з кожным днём. Выдаваць яе выгадна. Усё ўскладняецца і становіцца фальсіфікатараў: асабіста азнаёміўшыся з творчасцю такіх вялікіх пісьменнікаў, як Чынгіз Айтматаў, Валяцін Распуцін, Васіль Шукшын, Юрый Трыфанаў (а часам з імі самімі), заходні чытач ужо наўрад ці так лёгка паверыць розным міфам аб савецкай культуры.

...Нядаўна ў амерыканскім горадзе Х'юстане савецкі рэжысёр Галіна Воўчак паставіла п'есу Міхаіла Рошчына «Эшалон», якая расказвае аб савецкіх людзях у час другой сусветнай вайны. Пасля спектакля да яе падышла пажылая пара: «Напэўна, сёння мы зразумелі рускіх», — сказала яны. Менавіта ў гэтым Савецкая краіна бачыць асноўны сэнс культурынага абмену, які нясе народам давер'е, дружбу, мір.

Вікторыя ЛАЎРЭЦКАЯ.

СТАРАЖЫЛЫ

Паўтара мільёна экзэмпляраў розных выданняў налічваюць фонды бібліятэкі Акадэміі навук БССР імя Якуба Коласа. Больш за трыццаць тысяч з іх сабрана ў аддзеле рэдкіх кніг і старадаўніх рукапісаў. Тут захоўваюцца такія каштоўныя выданні, як «Энцыклапедычны слоўнік Французскай акадэміі», выдадзены ў 1798 годзе, «Хроніка, або Гісторыя Польшчы», выдадзена ў 1571 годзе, кніга Кірыла Транквілона (Стаўравецкага) «Пярло шматкаштоўнае», якая выйшла ў свет у Магілёўскай друкарні Максіма Вашчанкі ў 1699 годзе, і іншыя.

Бібліятэка рэгулярна праводзіць выстаўкі-агляды навуковых выданняў XV—XVIII стагоддзяў.

У ВІЛЬНЮС НА ПРАДСТАЎЛЕННЕ

Ад Ашмян да Вільнюса 55 кіламетраў. Таму жыхары горада і раёна часта ездзяць у лівонскую сталіцу, каб пазнаёміцца з яе выдатнымі мясцінамі, наведваць тэатр, эстрадныя канцэрты. Нядаўна ў вільнюскім Палацы спорту выступаў Маскоўскі дзяржаўны балет на лёдзе. На яго прадстаўленні ашмянскія ездзілі цэлымі налентавамі.

А. СЯРГЕЙЧЫК.

«ДЖАРДАНА БРУНА» ГУЧЫЦЬ ПА-СУЧАСНАМУ

Летаўшнім майскім днём удзельнікі новай опернай пастаноўкі ўпершыню рэпэціравалі на сцэне. Уладкаваўшыся ў крэсле партэра, я назірал за іх работай. Уявіць сабе будучы спектакль было пакуль што цяжка. Дэкарацыі яшчэ толькі манціраваліся, акцёры працавалі без гриму, у сваім будзённым адзенні, па сігналу дырыжора і рэжысёра паўтараючы, шліфуючы асобныя мізансцэны. Але тыя музычныя фрагменты, што даваліся пачуць, пакінулі незвычайнае ўражанне. Яны не ўразілі распаўнасю, наадварот: дзівосныя, востра дэкламацыйныя рэчытывы гучалі як эмацыянальная і трапная мова. За кожным словам адчуваўся глыбокі філасофскі сэнс, узмоцнены характэрнай музычнай інтанацыяй. Быў тут і персанаж, які ўвогуле не спяваў, а дэкламаваў свой тэкст, каменціруючы сцэнічны падзеі.

Усё наводзіла на думку, што опера Сяргея Картэса «Джардана Бруна» — не проста новы твор для музычнай сцэны, а твор наватарскі, нетрадыцыйны і актуальны. Зацікавіўшыся гэтай работай Беларускага тэатра оперы і балета, я спраўна заходзіла на рэпетыцыі, так што напярэдадні прэм'еры мела ўжо яснае ўяўленне аб спектаклі. Да таго ж, у зале штодня прысутнічаў кампазітар, які ахвотна дзяліўся сваімі думкамі, даваў тлумачэнні па ходу дзеі. Сяргей Картэс, акрамя аркестровых, інструментальных, харавых сачыненняў, напісаў некалькі араторый, працеў у жанры музыкі да тэатральных пастановак. І вось — яго першы оперны вопыт.

На Беларускай музычнай сцэне ў другой палове XX стагоддзя з'яўляецца італьянскі герой часоў Адраджэння. Навошта гэта спатрэбілася аўтару?.. «Джардана Бруна» — зусім не адыход ад сучаснасці, — лічыць кампазітар. Яго зацікавіла ўнікальная асоба вялікага італьянскага гуманіста. Але кампазітара менш прыцягвалі гістарычныя ці біяграфічныя падрабязнасці. Усе мастацкія задачы ён імкнуўся падпарадкаваць адзінай думцы: «Вецер усё яшчэ носіць па свеце іскры кастра, на якім быў спалены Джардана Бруна». Лібрэтыст Уладзімір Халіп пабудоваў сцэнарыі оперы на дакументах судовага працэсу над вучоным і амаль не карыстаўся мастацкай выдумкай. Усе нотныя старонкі напісаны вельмі своеасаблівай,

нязвычайнай музычнай мовай, якая выклікае аддаленыя асацыяцыі са стылем Мусаргскага, Пракоф'ева. Матэрыял атрымаў вынаходлівае, багатае на сімвалы сцэнічнае вырашэнне, прапанаванае мастаком Яўгенам Лысікам і рэжысёрам Сямёнам Штэйнам.

Опера па прыродзе сваёй жанр складаны, сінтэтычны, а ўспрыняцце «Джардана Бруна» ўскладняецца яшчэ і праз шматлікія новаўвядзенні. Мне даводзілася бачыць меламаў, якія ішлі ў тэатр, настроеныя паслухаць штосьці накшталт традыцыйных спеваў на гістарычны сюжэт. Натуральна, твор Картэса быў для іх незразумелы, яны не хавалі збянтэжанасці пасля першага ж акта. А вось той, хто пераадолюваў псіхалагічны бар'ер традыцыйнасці, выказваў жаданне зноў наведаць спектакль і «пакапацца» ў яго глыбінях.

Сцэнічныя падзеі разгортваюцца ў двух непрацяглых, кампактных актах. Венецыянскі трыбунал інквізіцыі дапытвае двараніна Джавані Мачанігу. Ён робіць данос на свайго пастаяльца — Джардана Бруна, у якога бацьку рукапіс «кромольнай» кнігі. Але сам рукапіс пакуль што не знойдзены: Бруна аддаў яго кніжнаму гандляру, а той раптоўна памёр. Удава кніжнага гандляра прызнаецца, што нехта невадомы ўкраў рукапіс, але за добрую ўзнагароду яна бярэцца адшукаць прапажу. Паслугачы інквізіцыі робяць усё, каб атрымаць важкія довады супраць Бруна. Падстроіўшы яго прыход на бал у дом сенатара Фаскары, яны падмяняюць меч Джардана пустымі ножнамі, а ў разгар танцаў, падслухаўшы размову вучонага з яго аднадумцам Ладавікам, арыштоўваюць бязбройнага ерэтыка. У турму да вязня прыходзіць магістр. Гэта ён прыхваў рукапіс, спадзеючыся, што «брат Джардана» праявіць разважлівасць і адрачэцца ад шкоднага светлагляду. Але Бруна, пераадолеўшы ўнутраны сумненні, цаною жыцця застаецца верны свайму смеламу і вольнаму вучэнню. Абыяцельскі натоўп патрабуе жорсткага пакарання вальнадумца: ён кінуў ценя на прыстойную рэпутацыю іх горада. Бруна гіне ў полымі кастра, нескароны духам...

Сяргей Картэс часта паўтарае, што гэта трагедыя незразуметага Розуму, трагедыя гібелі гуманістычных ідэй у сутыкненні з ваяўнічым цемрашальствам

Сцэна са спектакля «Джардана Бруна».

Фота У. КРУКА.

неаднойчы паўтаралася ў гісторыі. Ён спасылаецца на лёс Арлеанскай Дзевы, на жудасныя вынікі крыжовых паходаў фашызму, на сённяшні дзень Чылі — краіны, дзе кампазітар нарадзіўся і якую пакінуў, каб вярнуцца на зямлю сваіх продкаў, атрымаць музычную адукацыю, жыць і працаваць у Савецкім Саюзе. З асаблівым болей гаворыць Картэс пра горкую долю Беларусі ў мінулай вайне: «Ад кастра Бруна да кастроў Хатыні — адзін крок». А ў маёй памяці паўстаюць усё новыя і новыя імёны-асацыяцыі: Францыск Скарына, Аляксандр Радзівішчаў, Кастусь Каліноўскі, Юліус Фучык, Яраслаў Галан, Віктар Хара...

Як жа трэба было будаваць оперу, каб высветлілася грамадзянская пазіцыя аўтара, каб прагучаў публіцыстычны заклік да пільнасці, каб была зразумелай філасофскай ідэя: у абыяцельскай, здрадніцкай і забойцаў — дарога адна... І з'явіўся ў оперы каментар. Часам яго функцыю выконвае хор, але ёсць, як ужо гаварылася, і чытальнік. Вельмі сімвалічны эпізод, калі ў час дзівоснай кантылены аркестра скрыжоўваюцца позіркі Бруна і чытальніка. Як шчыmlіва адгукаецца сэрца, калі раптам распаўна мелодыя прыпыняецца аркестравым дысанансам і памост складанай металічнай канструкцыі, на якім стаіць герой, рэзка ўзлятае над сцэнічнай пляцоўкай. Бадай, гэта адзін з самых узрушальных момантаў оперы. Увогуле ж «Джардана Бруна» — твор багаты на выразныя эпізоды. Гэта і каларытны ансамбль удавы кніжнага ганд-

ляра, пісьмавода і манаха-каліграфіста; і філасофская спрэчка Бруна з магістрам; і танцы на балі ў сенатара Фаскары; і шчырая песенька, якую спявае для Бруна юная Паола, дачка сенатара.

З гісторыі вядома, што Бруна пры жыцці не знайшоў падтрымкі ў сваім асяроддзі. У оперы гэта паказана вельмі яскрава. Напярэдадні пакарання застаецца ён сам-насам са сваімі думкамі, сумненнямі, са сваёй адзінотай. Перад ім быццам праходзяць вобразы тых, каго ведаў: адданы яму Ладавіка, забіты ў няроўным паядынку, здраднік Мачаніга, самазадавалены Фаскары і яго дачка І, нібы неверагодны кашмар, Бруна абступае раз'юшаны натоўп, «натоўп, які яшчэ не стаў народам». Здэкаруецца з Джардана, прагне расправы над ерэтыком.

Пастаноўка выклікае ў публіцы складаны настрой. Але няма ўражання цяжкага ці змрочнага, хаця лёс Бруна — вялікая трагедыя. Бо ўсё ж апошняе слова засталася не за яго карнікамі. Не гадзі — стагоддзі перажыла праўда гэтага мужнага вальнадумца і выгнанніка. Пайшоў у нябыт Джардана Бруна, але вечна жыючы застаўся памяць пра яго навукowy і маральны подзвіг.

Сяргей Картэс гаворыў, што, працуючы над операй, ён не раз думаў пра асабістую адказнасць кожнага за лёс чалавецтва, за ягоны заўтрашні дзень. І мне здаецца, кампазітару ўдалося данесці гэтую думку да слухачоў.

Святлана БЕРАСЦЕНЬ.

прэм'еры, выстаўкі, сустрэчы

П'ЕСА ПРА ГЕРОЯ ПРАЦЫ

Над пастаноўкай новай п'есы Я. Шабана «Чалавек з легенды» пачаў працаваць калектыў тэатра імя Янкі Купалы. Яна раскажа пра Героя Савецкага Саюза, Героя Сацыялістычнай Працы, былога старшыню калгаса «Рассвет» Кіраўскага раёна К. Арлоўскага. Прэм'ера спектакля адбудзецца ў пачатку будучага тэатральнага сезона.

ГОСЦІ РАБОЧЫХ

У клубе Мінскага вытворчага аб'яднання імя У. І. Леніна адкрылася выстаўка твораў мастакоў Беларусі. Яна ўключае 33 работы. Сярод аўтараў — заслужаны дзеяч мастацтваў

БССР В. Грамыка, народны мастак БССР В. Цвірка, заслужаны настаўнік БССР В. Варсоўкі і іншыя.

Традыцыйная выстаўка — чацвёртая па ліку.

НА ГАСТРОЛІ У МАСКВУ

Эстрады калектыў «Музыкі» Гомельскай абласной філармоніі паспяхова выступіў на фестывалі «Букавінская вясна-78». Майстэрству беларускіх артыстаў апалядзіравалі гледачы Калмянец-Падольска, Івана-Франкоўска, іншых гарадоў.

«Музыкі» рыхтуюцца да новых адказных канцэртаў. Калектыў выязджае на гастролі ў Маскву.

ІГРАЕ БАЯН...

У канцэртнай зале Вільнюскай кансерваторыі адбылася традыцыйная сустрэча сяброў. Літоўскія музыканты гасцінна прымалі баянны аркестр Беларускай кансерваторыі. Праграма канцэрта была складзена з твораў беларускіх кампазітараў, літоўскай музыкі, рускай і замежнай класікі.

Высокую ацэнку выступленням калектыву далі спецыялісты Літвы, адзначаючы сімфанічную маштабнасць праграмы, самабытнасць і багатыя выразныя магчымасці баяннага аркестра.

У СПЕКТАКЛІ ТОЛЬКІ ЖАНЧЫНЫ

Народны тэатр Дома культуры чыгуначнікаў станцыі Орыша паказаў прэм'еру драмы іспанскага паэта Г. Лоркі «Дом Бернарды Альбы». Спектакль наставіла рэжысёр народнага тэатра Людміла Бярлюс, галоўную ролю выканала тэхнік лямпавыянага дэпа Галіна Збоева. Ва ўсіх іншых ролях заняты таксама толькі жанчыны.

Прэм'ера драмы Івана Шамякіна «...І змоўклі птушкі» адбылася на сцэне Кіеўскага акадэмічнага ўкраінскага тэатра імя І. Франка. Спектакль, які закранае праблему ўзаемаадносін пакаленняў, выклікаў вялікую цікавасць гледачоў. На прэм'еры прысутнічаў аўтар — народны пісьменнік Беларусі Іван Шамякін.

НА ЗДЫМКУ: І. ШАМЯКІН сярод артыстаў — удзельнікаў прэм'еры.

Фота В. ВІТЧАНКІ.

«АЛАН» НА БРЭСТЧЫНЕ
Лаўрэат VI і IX Сусветных фестывалюў моладзі і студэнтаў ансамбль народнага танца Паўночна-Асецінскай АССР «Алан»

выступіў у раёнах Брэстчыны. Своеасаблівы каларыт, выразнасць выканання вызначаюць канцэрты гэтага самабытнага ансамбля.

Выстаўка вырабаў лёгкай прамысловасці Літоўскай ССР адкрыта ў Мінску. 1 464 экспанаты знаёмяць наведвальнікаў з лепшымі ўзорамі прадукцыі прамысловых прадпрыемстваў і вырабамі народных умельцаў.

НА ЗДЫМКУ: лялькі-сувеніры ў літоўскім адзенні.

Фота М. ХАДАСЕВІЧА.

У Мінску з поспехам прайшлі аўтарскія канцэрты вядомага савецкага паэта Андрэя ВАЗНЯСЕНСКАГА. На адным з канцэртаў і зроблен гэты здымак А. ДЗМІТРЬЕВА.

ЛЯВОНІХА Ў ДАРОЗЕ

З гастрольнай паездкі вярнуўся Дзяржаўны ансамбль танца Беларускай ССР. Артысты выступалі перад працоўнымі рэспублікі Сярэдняй Азіі, гарадоў Казахскай ССР і Заходняй Сібіры. Яны далі пяцьдзесят пяць канцэртаў у дваццаці гарадах. І ўсюды ансамбль прымалі добра. Літаральна з першых гунаў крана-ла гледачоў мелодыя «Перапелачкі». Затым іх падхопіла «Крыжачок», поўны запалу; зачароўвала таямнічасцю легенды «Купальская ноч»; захапляла вясёлая «Мяцельца».

У праграму ансамбля ўключаны і танцы народнага СССР: «Руская сіюта», «Украінскі галак». Завяршыла канцэрты славутая жыццядарасная «Лявоніха».

Звыш сарака тысяч гледачоў пабывалі на канцэртах калектыву. Хлебаробы Чымкенцкай, Паўладарскай, Какчатаўскай, Цалінаградскай і многіх іншых абласцей Казахстана, машынабудаўнікі Свядлоўска, металургі Магнітагорска, нафтавікі Цюмені нібы самі пабывалі на беларускай зямлі, убачылі яе лясы, сінья азе́раў. І вышэйшая ўзнагарода артыстам — прызнанне гледачоў.

Цяпер ансамбль танца выступае перад працоўнымі сваёй рэспублікі. А ў верасні ён будзе прадстаўляць мастацтва Беларусі ў Італіі.

ВЫНЕСЕННЯ З БЛАКАДЫ МУЗЫ

Амаль адначасова ў часопісах «Новыя міры» і «Маладосць» былі апублікаваны раздзелы «Блакаднай кнігі» Д. Грабіна і А. Адамовіча. Нельга без сардэчнага болю і шчырага хвалявання чытаць гэтую незвычайную кнігу, у якой ленынградцы, што вынеслі найцяжэйшыя пакуты і выпрабаванні фашысцкай блакады 1941—1944 гадоў, у змаганні з ворагам выжылі, перамаглі — раскаваюць пра той трагічны час і пра сябе. У розных кутках краіны можна сустрэць дзяцей тае блакады, цяпер ужо не дзяцей...

З Анатолем Бабковым мы жывём у адным горадзе — Магілёве, а пазнаёміцца давялося на балгарскай зямлі. У Габраве, што з'яўляецца пабрацімам горада на Дняпры, гасцяваў народны хор магілёўскай швейнай фабрыкі імя Валадарскага. Хор з поспехам выступаў у Габраве, у вакольных гарадах і сёлах. Нашым балгарскім сябрам вельмі спадабаліся беларускія народныя песні, асабліва жартоўныя:

**А чарачка-чабурайка,
А хто не п'е, а я вып'ю,
А, выпішы, пагуляю
Як рыбачка па Дунаю.
Туды-сюды павярнуся,
Я нікога не баюся.
Прывяжу мужа к краватці,
Павязу на базэр цанаваці.
А хто — тры кані вараныя,
А хто — тры рублі залатыя.
Мне з канямі не ваціцца,
Мне з рублямі не насіцца,
Мне самой мужычок
знадабіцца, —**

спявалі ўдзельнікі магілёўскага хору. Сярод іх быў і Анатоль Бабкоў.

Кожную раніцу Анатоль пакідаў габравскі атэль «Янтра» і «выходзіў на прыроду»: нёс з сабой вучнёўскі сшытак для малевання і алоўкі. «Пазіравалі» яму помнікі і скульптуры, горныя стромы, дрэвы ў парках. Тут нядрэнна мог бы яму паслужыць фотаапарат, ды, відаць, Анатоль больш давярае свайму зроку і пачуццям. Заадно трэба заўважыць, што ў сваім сшытку ён павёз потым і помнікі Сафіі, і Шыпку, і шмат балгарскіх крававідаў.

А пасля «выхаду на прыроду» ў Анатоля, як правіла, была фіззарядка, якая больш нагадвала трэнероўку цыркавога акрабата. Ён узнімаў галаву, ставіў на лоб шклянку з вадою і, выгінаючыся спіной, апускаўся на рукаў так, што патыліцай кранаўся падлогі. Зрабіўшы «моцік», падымаўся, не разліўшы з поўнай шклянкі ні кроплі вады. А яшчэ куляўся цераз галаву і выконваў іншыя нумары пластычнай акрабатыкі.

Вярталіся дамоў у адным

вагоне. Анатоль ва ўсіх размовах удзельнічаў хіба толькі адной сваёй усмешкай і пачынаў гаварыць толькі тады, калі да яго хто-небудзь непасрэдна звяртаўся. Адчувалася яго тактоўнасць, павага да старэйшых, гатоўнасць аказаць паслугу.

— З якога ты раёна, Анатоль? — звярнуўся я да яго.

— З Ленінграда, — быў адказ.

— А ты ж так добра размаўляеш па-беларуску. І беларускія песні спяваеш...

— Мне ўсё лёгка даецца, — усміхнуўся Анатоль. — За гэты тыдзень я і балгарскай мовай гвалодаў. — І, адчуўшы агульнае здзіўленне, заспяваў балгарскую народную песню... — Гэта я ў горадзе Дранава, у час нашага там гасцявання пачуў, ну і запамніў...

Я папрасіў Анатоля расказаць пра сябе.

...Пайшоў яму трэці год, калі пачалася вайна і вакол Ленінграда сціскалася смяротнае кольца блакады. Але Анатоль не помніць ні трывожных сірэн, ні выбухаў, ні страляніны. Не захавала памяць і бацькоў. Бацька і маці загінулі ў час блакады. А нарадзіўся ён, як потым даведаўся з документаў, на Васільеўскім востраве. Адзіная памятка аб Ленінградзе — сіняя кашулька і чырвоныя штонікі, у якіх яго прывезлі ў дзіцячы дом, што знаходзіўся ў горадзе Пераяслаў-Залескі Яраслаўскай вобласці. Гэта ўжо яму там, як падрос, раскажалі пра сінюю кашульку і чырвоныя штонікі. Адзін дзіцячы дом, другі, прафесійна-тэхнічнае вучылішча, служба ў арміі. Па камсамольскай пуцёўцы паехаў на цаліну ў Кустанайскую вобласць. Працаваў механізатарам у адным з саўгасаў. Сустрэўся і пазнаёміўся з беларускай дзяўчынай. Стала яна яму добрай жонкай і прывезла ў Магілёў. І ўжо колькі год ён працуе на адным з прадпрыемстваў Магілёўскага вытворчага аб'яднання «Хімвалакно». Спявае ў хоры швейнай фабрыкі імя Валадарскага.

Усяму, што далася Анатолю Бабкову — спяванне, малеванне, музыка, спорт, — ён вучыць сваіх пяцёрых дзяцей. Люда, Васілёк, Руслан, Лена і Андрэйка добра спяваюць, іграюць хто на баяне, а хто на гітары, уменюць малываць, а хлопчыкі выконваюць акрабатычныя нумары не горш за бацьку.

— Вось падрасцуж дзеці і створым сямейны вакальны ансамбль, — усміхаецца задаволены бацька.

Аляксей ПЫСІН.

НА ЗДЫМКУ: Анатоль БАБКОЎ.

Фота А. РАГОУСКАГА.

«КАЛЯ ДАРОГІ ШАПАЦІЦЬ ТАПОЛЯ...»

Каля дарогі шапаціць таполя.
На высце — купка маладых бяроз.
У кожнага свая зямная доля,
У кожнага свой асабісты лёс.

Так пісаў паэт Анатоль Грачынікаў. Ён трапіў на заўважыць, што таполям наканавана быць заўсёды каля дарог, якія звязваюць паміж сабой людзей, гарады, лёсы. Таполі здаўна лічацца народнымі дрэвамі. Пяват лацінская іх назва «попудус» у перакладзе азначае «народны».

Старажытныя грэкі вельмі шанавалі таполі і садзілі гэтыя дрэвы вакол плошчаў, дзе збіраліся народныя сходзі, а таксама ўздоўж цэнтральных вуліц. З тых часоў таполі шырока рассяліліся па планеце, пераважна ў паўночнай яе частцы. Цяпер вядома 110 відаў іх, у нашай краіне сустракаецца каля 30. Вучоныя-лесаводы вывелі мноства гібридных назваў, якія на Беларусі можна сустрэць усюды. Яны ўпрыгожваюць паркі і скверы, маўклівымі вартавымі стаяць уздоўж транспартных магістралей. Гэта перш за ўсё таполя канадская, бальзамічная, пірамідальная. Дрэвы даволі хутка растуць: канадская таполя, напрыклад, да 20-гадовага ўзросту дае столькі драўніны, колькі сасновы ці дубовы лес 100-гадовага ўзросту. Гэтая акалічнасць і хуткае распаўсюджванне насення (пры данамозе пуху) спрыялі паўсюдному рассяленню таполяў. Іншы раз недасведчаная людзі наракаюць на гэтыя дрэвы, што ад яго пуху на пачатку лета не праісці. Дарэмна нараканні: тапаліны пух — своеасаблівы «лёгка» горада, які ачышчаюць паветра ад прамысловага і вулічнага пылу. Дарэчы, пух — прыналежнасць толькі жаночых (песікавых) дрэў, мужчынскія ж (тычынковыя) экзэмпляры адразу пасля цвіцення скідаюць свае коцікі долу.

На Беларусі пашыраны тры дзікарослыя віды таполяў — серабрыстая, чорная (ясакар) і дрыжачая (асіна). Сваімі лекавымі вартасцямі асабліва адрозніваецца таполя чорная. Ранняя вясной, калі пухышкі толькі пачынаюць распускацца, таполі, як і бярозы, «плачуць», выдзяляючы клейкую масу. У тапаліных «слязах» хімікі знайшлі шэраг біялагічна актыўных рэчываў, аднолькавых з рэчывамі пчалінага клею — пропалісу. Некаторыя з іх утрымліваюцца і ў пухышках бярозы. Народная медыцына здаўна выкарыстоўвае клейкія лісточкі таполі (асабліва чорнай), расцёртыя з маслам, для загойвання нарываў на скуры. Навуковая медыцына прымяняе прымяненне мазі, якая рыхтуецца з адной лыжкі сухіх пухышак, змешаных і расцёртых з такой жа колькасцю лапалінавай пасты, для лячэння апёкаў, запалення скуры, а таксама пры выпадзенні валасоў. Настой з тапаліных пухышак ужываюць пры рэўматызме.

Адным словам, у зялёнай аптэцы Беларусі таполя — жаданае дрэва. Яно вельмі распаўсюджана сярод зялёных пасадак гарадоў. Нават цяжка знайсці горад ці вуліцу, дзе б не стаялі таполі, не шапацелі каля дарог лістоўтай. Заўважана, што ў месцах з павышаным утрыманнем у паветры прамысловых выкідаў, багатых на сярністы газ, таполі больш інтэнсіўна выдаткоўваюць аскарбінавую кіслату, якая прымае на сябе першы «удар» газавай атакі. Першыштва у гэтым належыць таполі бальзамічнай, якая валодае найбольшай устойлівасцю супраць шкодных газаў сярод падобных дрэў.

Стаяць у маўклівай варце таполі, пераважна стаяць уздоўж дарог: народнае дрэва заўсёды спадарожнічае чалавеку.

І. КАРАБАНАУ.

СПОРТ

Спаборніцтвамі па шашках у латышскім горадзе Екабіпілсе пачаліся III Усесаюзныя сельскія спартыўныя гульні. Беларускія шашысты ўвайшлі ў фінал.

На грабным канале ў Крылацкім ля Масквы адбыліся першыя буйныя ўсесаюзныя спаборніцтвы сезона па акадэмічнай граблі.

На дыстанцыі 1 000 метраў фінішавалі другімі юныя грабцы з Гомеля В. Дземчанка і А. Фамічэнка, якія выступілі на двойцы парнай.

Нядаўна ў польскім горадзе Познані чацвёрты раз прайшоў турнір батутыстаў на «Кубак дружбы». У ім удзельнічалі зборныя каманды спартсменаў Польскай Народнай Рэспублікі, Народнай Рэспублікі Балгарыі, Чэхаславацкай Сацыялістычнай Рэспублікі і Савецкага Саюза. Права абараняць гонар зборнай СССР было прадастаўлена віцебскім

Мацнейшыя спартсмены з Савецкага Саюза, Балгарыі, Венгрыі, Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі, Кубы, Польшчы, Румыніі і Чэхаславацкай прымалі ўдзел у праходзішым у Віцебску трэцім этапе міжнароднага мотакроса на Кубак дружбы. Агульнакамандную перамогу атрымала зборная СССР.

НА ЗДЫМКУ: на трасе спаборніцтваў.

Фота А. ЦАРЛЮКЕВІЧА.

майстрам спорту Сяргею Гедэванішвілі і Паўлу Быкаву, майстрам спорту міжнароднага класа Таццяне Палюх, Таццяне Мамай і юнай Лілі Івановай.

У Польшчы завяршыўся турнір УЕФА — неафіцыйнае юнацкае першыштва Еўропы. Пераможцамі сталі савецкія спартсмены. У складзе збор-

най каманды СССР выступалі мінчане Басько, Гурыновіч і Янушэўскі.

У Таліне пачаўся турнір шасці жаночых гандбольных каманд першай лігі, якія змагаюцца за дзве пуцёўкі, што даюць права на будучы год выступаць у вышэйшай лізе. У ім удзельнічае каманда мінскага «Эканаміста».

Шасейна-кальцавыя гонкі на прыз бюлетэня «За безпечнасць движения» былі праведзены ля вёскі Баравая ў ваколіцах Мінска. У спаборніцтвах прынялі ўдзел спартсмены Беларусі, Літвы, Латвіі і іншых саюзных рэспублік. Пospех спадарожнічаў мінчанам. У сваіх класах машын першыя месцы занялі В. Анкуда, А. Альхімовіч, Г. Драпкін.

НА ЗДЫМКУ: перад чарговым заездам.

Фота М. БАНДАРЫКА.

Гумар

Дамы падае чэк у касу банка і збянтэжана гаворыць:
— Прабачце, што падніе мужа крыху неразборлівы. Я не думала, што ён так спалохаецца, убачыўшы ў маіх руках пісталет...

Джэк з сябрамі ўвесь час іграў на гітары і спяваў.
— Як было б добра, калі б вас паказвалі па тэлебачанню, — уздыхнула яго маці.

— Вось бачыш! — усклікнуў Джэк. — А раней ты ўвесь час бурчэла...

— Так, але ж тады я магла б вас выключыць!

Новы супрацоўнік звяртаецца да калегі:

— Я тут яшчэ нікога не ведаю, таму ці не маглі б вы мне сказаць, да каго звярнуцца, каб мне павысілі зарплату?

— Скажы, дзядзька, з чаго вецер робіцца?

— Вось дурань! Зірні ўгору, што там ёсць.

— Неба.
— А ўнізе?
— Зямля.
— А пасярэдзіне?
— Ды нічога.
— Дык вось пасярэдзіне не нічога, а скразняк. А калі скразіць, дык і вецер.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 831